

Stand van zaken Meetnet Functievervulling Bos

— Gerard Grimberg en Peter Hilgen

In september is de tweede rapportage van het Meetnet Functievervulling Bos (MFV-bos) verschenen. Het MFV verzamelt gegevens over het areaal en het functioneren van bossen ten behoeve van het natuurbeleid. De aanleiding voor het opzetten van MFV waren de verouderde gegevens uit de vierde bosstatistiek (1980-1983) en de noodzaak om over goede actuele gegevens te beschikken, met name voor internationale verplichtingen. Vanwege de op stapel staande verandering van de Europese bossenmonitoring (Forest Focus) en vanwege internationale afspraken uit onder andere Kyoto, neemt het belang van het meetnet toe. Hieronder worden eerst kort enkele resultaten van MFV-bos 2001-2002 weergegeven. Daarna gaan we in op de beleidsmatige relevantie en op de toekomst van het meetnet.

Hoe functioneert het Nederlandse bos?

De voor MFV-bos ontwikkelde bossenkaart laat zien dat het Nederlandse bos in 2000 ongeveer 360.000 groot is. Dit betekent dat de oppervlakte bos sinds 1982 met ca. 1.400 ha per jaar is toegenomen. Met behulp van specifieke indicatoren maakt het MFV-bos inzichtelijk hoe het Nederlandse bos functioneert op het vlak van recreatie, natuur en houtproductie.

Voor de recreatiefunctie wordt gekeken naar toegankelijkheid, bereikbaarheid, geluidsoverlast en afval. De meeste Nederlandse bossen (73%) zijn vrij toegankelijk op paden. Ongeveer 17% is afgesloten of niet opengesteld. Vijf procent is ook toegankelijk buiten de paden en de laatste vijf procent is beperkt opengesteld. Ruim 37% van het bos is direct bereikbaar per openbaar vervoer of auto. In 32% van de bossen is op werkdagen hinderlijk of storend geluid van auto's of vliegtuigen hoorbaar.

Het MFV-bos meet een aantal kwaliteiten die voor de natuurfunctie van betekenis is, onder andere boomsoortensamenstelling, dode bomen, leeftijd, aandeel inheemse boomsoorten en ondergroei, waaronder de diversiteit aan plantensoorten. In vergelijking met de vierde bosstatistiek is het aandeel loofbos toegenomen ten koste van het aandeel naaldbos. Ook is er meer oud bos en meer gemengd bos aanwezig. Zomereik, grove den en ruwe berk zijn de meest algemene boomsoorten. Exotische bomen als douglasspar, Amerikaanse eik en Japanse lariks komen elk in de boomlaag in 10-15% van het bos voor. In tweederde van het Nederlandse bos komt dood hout voor.

Voor de houtproductie zijn voorraad, bijgroei en stamkwaliteit belangrijke indicatoren. Het Nederlandse bos wordt ouder, waardoor niet slechts de houtvoorraad toeneemt, maar ook de gemiddelde diameter van de bomen. De stamkwaliteit is over het geheel genomen matig. Douglas en lariks hebben de beste kwaliteit. Omdat de eerste meetcyclus nog loopt, zijn er nog geen uitspraken over de bijgroei mogelijk.

Wat is de beleidsmatige relevantie van MFV-bos?

Internationale afspraken, deels vastgelegd in wet- en regelgeving, spelen een steeds belangrijker rol in de beleidsmonitoring. Deze afspraken geven momenteel de grootste beleidsmatige relevantie aan het MFV-bos.

In Kyoto (1997) en later Marrakech (2001) hebben regeringen afspraken gemaakt over de ontwikkeling van nationale monitoringssystemen voor broeikasgassen. Gelet op de komende internationale verplichtingen tot het leveren van informatie over het Nederlandse bos, wordt nu reeds rekening gehouden met het feit dat in 2006 biodiversiteit, bodembescherming, klimaatverandering en koolstofopslag belangrijke nieuwe monitoringsgegevens zullen worden.

Ook kan MFV-bos worden toegepast bij de evaluatie van nationaal beleid en beleidsinstrumenten. Hoewel het meetnet hier zeker potenties voor heeft, wordt het nog niet in die zin gebruikt. Een derde toepassing van MFV-bos is die van het volgen van trends in bossen.

Hoe ziet de toekomst van MFV-bos eruit?

Naar aanleiding van deze ontwikkelingen in de informatiebehoefte van het beleid, wordt momenteel nagedacht over de gevolgen voor de bossenmonitoring. Het Expertisecentrum LNV werkt samen met Alterra aan een beleidsnotitie over de toekomst van de bosmeetnetten in Nederland.

Om tot een efficiënte monitoring te komen, zijn aanpassingen in en integratie van lopende meetnetten nodig op basis van de informatiebehoefte afkomstig uit de (inter)nationale beleidscontext. Het is de bedoeling om de lopende Europese bossenmonitoring in het MFV-bos te integreren tot een Nationaal Programma voor Bossenmonitoring. Dit bevordert de integratie van meetnetten (een belangrijke wens uit de nota Natuur voor Mensen, Mensen voor Natuur) en vergroot de overzichtelijkheid.

Het Expertisecentrum LNV coördineert de uitvoering van MFV-bos en de Europese bossenmonitoring. Voor 2004 staat voor MFV-bos geld op de concept-begroting. Naar verwachting zal in februari een besluit over de uitvoering worden genomen.

Meer informatie?

Het rapport EC-LNV nr. 2003/231 Meetnet Functievervulling bos, Het Nederlandse bos 2001-2002 kan schriftelijk of per e-mail worden besteld bij het Expertisecentrum LNV (tel. 0318-822500. Verder zijn gegevens van MFV-bos te vinden op de site www.bosinfo.nl onder 'bos in beeld digitaal' en in het Natuurcompendium 2003 van het Natuurplanbureau (www.natuurplanbureau.nl). ♦

Gerard Grimberg en Peter Hilgen werken bij het Expertisecentrum LNV.

In 32% van de bossen is op werkdagen verkeerslawaai hoorbaar.

Hans van den Bos